

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

2. Leerstrategieën toepassen

1. Biedt een kader met randvoorwaarden waarin de leerling zelf leerdoelen kan stellen

Voorbeeld 1: Per vak aan de slag met een vaardigheid

Op De Nieuwste School in Tilburg werken leerlingen per vak aan de ontwikkeling van een vaardigheid voor een periode van vijf à zes weken. De leerling kiest per vak een vaardigheid en stelt hiervoor een leerdoel of leerdoelen op. Vervolgens maakt de leerling een plan van aanpak, waarin staat *hoe* de leerling de vakvaardigheid gaat ontwikkelen en hoe hij of zij dit aan de docent gaat laten zien. Om de groei te laten zien per vaardigheid zijn er rubrics ontwikkeld, zodat voor de leerling en de docent inzichtelijk is waar iemand staat. Leerlingen dragen de verantwoordelijkheid over hun leerproces. De docent geeft aan uit welke vakvaardigheden leerlingen kunnen kiezen. Daarnaast helpt de docent bij het kiezen van een vaardigheid en bij het opstellen van leerdoelen. Hierbij is het belangrijk om een balans te zoeken tussen de leerling vrijlaten en te sturen waar nodig. De docent geeft vervolgens feedback op het plan van aanpak, coacht de leerlingen gedurende het leerproces en begeleidt inhoudelijk.

Voorbeeld 2: Laat de leerling een concrete taak zichtbaar maken

Docent Gepko de Haan van het Corlaer College zet regelmatig op een digibord een tabel open met daarin:

- alle namen van de leerlingen
- een kopje met 'wat ga je doen?'
- een kopje met 'hoe laat is de taak af?'

De leerlingen vullen bij binnenkomst zelf deze tabel in. Dit kan door een onlinedocument te delen of door leerlingen het op het bord te laten schrijven.

Als de leerlingen de klas binnenkomen geef hij hen de opdracht om zelf te kiezen met welke taak zij aan de slag gaan. Dit zijn vaststaande taken uit een werkboek, thema of andere leeromgeving waar zij uit kunnen kiezen. Leerlingen denken eerst drie minuten in stilte na over wat zij gaan doen en hoe laat ze met de taak klaar denken te zijn. De leerling noteert dit vervolgens in het document of schrijft dit op het bord. De docent loopt door de klas om leerlingen te helpen bij de keuze van een opdracht en bij het inschatten van de taaktijd. Ook geeft de docent feedback op het proces. Als een leerling de taak af heeft, tekent de leerling deze af op het bord en kiest een nieuwe taak uit (en schrijft deze weer op het bord). Zo leert de leerling voor zichzelf een tijdsinschatting te maken van taken en een concrete, haalbare taak als doel te stellen.

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

Naam	Wat ga je doen?	Hoe laat is de taak af?

Tabel 1 : taken op digibord (CC, Gepko)

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

2. Stelt reflecterende vragen om de leerling tot denken aan te zetten

Voorbeeld 1. Toetsweek voorbereiden

Docent Monique de Bie van het Orion Lyceum laat haar leerlingen een toetsweek voorbereiden aan de hand van een actief gekozen planningsmethode. De behoefte hieraan ontstond omdat leerstrategieën uit de onderbouw vaak niet meer toereikend zijn in de bovenbouw. De leerlingen plannen vanuit de leerdoelen en met een concrete tijdsplanning. Dit is ook meteen een voorbereiding op het examen. Monique laat de leerlingen bijvoorbeeld een week lang een dagboek bijhouden van de tijd die ze besteden aan schoolwerk. Dit geeft inzicht in wat ze werkelijk doen en waar er nog ruimte zit. Vaak geeft het ook veel informatie over de leerling die interessant kan zijn voor de mentor.

Reflecterende vragen die je als docent kunt stellen zijn:

- Wanneer ben je tevreden? (Deze vraag richten op een taak, niet op het resultaat, zoals: *“als ik allemaal voldoende heb”*)
- Wat en/of wie gaat je helpen?
- Wat gaat moeite kosten? (Vanuit het perspectief dat het ergens moeite moet kosten)

Voorbeeld 2: Voortgangsdocument

Op het Corlaer College maken veel docenten en mentoren gebruik van een voortgangsdocument [zie figuur 2 voortgangsdocument]. Leerlingen vullen aan het einde van elke periode een voortgangsdocument in - voorzien vanuit de mentor - als hulpmiddel om hun voortgang zelf bij te houden. Dit document kan gebruikt worden bij leerlingbesprekingen en driehoeksgesprekken en bij gesprekken tussen de mentor/coach en de mentorleerling. Het is ook mogelijk voor docenten om reflecterende vragen te stellen aan de hand van het ingevulde document, bijvoorbeeld:

- Waarom heb je voor een bepaald cijfer gekozen/wat maakt dat je voor dat cijfer hebt gekozen?
- Hoe ga je ervoor zorgen dat een cijfer hoger wordt?
- Wie/wat heb je nodig om een hoger cijfer te bereiken?

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

Evaluatie periode 1

Geef een cijfer tussen de 1 en 10 voor de volgende onderdelen

Onderwerpen	Cijfer
'ik maak optimaal gebruik van zelfstudie .'	
'ik maak een realistische planning en houd me daar aan.'	
'ik ben geconcentreerd aan het werk en laat me niet afleiden.'	
'ik ben gemotiveerd voor school'	
'ik maak elke week mijn huiswerk '	
'ik begin op tijd met leren voor toetsen'	
'ik ben in staat om op een constructieve manier aan samenwerkingsopdrachten te werken'	
'ik let goed op tijdens de les en stel vragen aan de docent '	
'ik ga met plezier naar school '	
'ik heb vrienden op school'	
'ik ben actief bezig met de periode na het Corlaer (vervolgstudie)'	

Reflectie op periode 1

Wat ik deze periode goed gedaan heb...

Wat ik deze periode niet goed gedaan heb...

Figuur 2: Voortgangsdokument

Voorbeeld 3: Didactisch coachen

Een aantal PLEION-scholen werkt vanuit de werkwijze van het [programma didactisch coachen](#) (van Frans Faber en Lia Voerman). In dit programma leer je onder andere dat je als docent of coach de leerlingen vragen kunt stellen vanuit drie categorieën:

1. Feiten

Alle vragen die je met ja/nee kunt beantwoorden; vragen naar feiten; vragen over regels.

2. Redeneringen

Alle vragen die gaan over redeneringen ten aanzien van inhoud, strategie, modus en persoonlijke kwaliteiten. Deze vragen geven de coach/docent een goede mogelijkheid om feedback te geven.

Voorbeeldvragen zijn:

- *Hoe heb je het aangepakt?*
- *Welke stappen heb je gezet?*
- *Wat doe je eerst?*
- *Hoe zit je in je vel?*
- *Lukt het om bij de les te blijven?*

1. Zelfregulatie

Alle vragen die gaan over zelfregulatie. Dit zijn vragen die gaan over hoe leerlingen hun eigen leren of modus reguleren. Deze vragen geven de coach/docent een goede mogelijkheid om diepgang in gesprekken te krijgen en inzicht in de processen die spelen bij een leerling.

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

Voorbeeldvragen zijn:

- *Op welke manier leer jij het beste (een vak/een onderwerp)?*
- *Wat levert het je op om dat op die manier te doen?*
- *Op welke manier haal jij jezelf weer bij de les, als je afgeleid wordt?*
- *Hoe zorg je ervoor, dat je je niet laat afleiden door alles wat er om je heen gebeurt?*
- *Wat vind jij een hele goede eigenschap/kwaliteit van jezelf? En hoe kun je dat gebruiken bij leren?*
- *Wat is nou iets, dat jij in huis hebt, dat je hier heel hard nodig hebt?*

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

3. Creëert levensechte/authentieke opdrachten

Voorbeeld 1: Samenwerken met een bedrijf

Op De Nieuwste School werken veel leerlingen met opdrachten die aansluiten bij de praktijk. De docent zorgt samen met een bedrijf voor een concrete opdracht. Een voorbeeld van zo'n opdracht is de ontwikkeling van de Spoorzone in Tilburg [zie hieronder opdracht Spoorzone Tilburg]. In deze opdracht denken leerlingen mee met een architect over de ontwikkeling van de Spoorzone in Tilburg. Het doel van de architect is om vernieuwende ideeën te creëren en de leerling werkt aan een levensechte opdracht. Leerlingen lopen drie dagen met de architect mee. De rol van de docent is om de leerling te begeleiden op het gebied van competenties. De leerling bepaalt welke competentie centraal staat en hoe deze competentie tijdens deze opdracht ontwikkeld wordt. De docent stelt de juiste vragen en bespreekt met de leerling de ontwikkeling. De leerling maakt deze ontwikkeling zichtbaar door middel van 'bewijzen', hoe hij zich heeft ontwikkeld.

Opdracht Spoorzone Tilburg

Bank15 is een mix van pop-up stores, ondernemers, flexplekken, horeca, art en een academie onder één dak! Eén van de jonge ondernemers is een architect. Hij is bezig met de ontwikkeling van de Spoorzone in Tilburg. Het vraagstuk was als volgt:

"De Spoorzone is volop in ontwikkeling, maar er zijn nog genoeg delen die nog ruimte bieden voor verfrissende ideeën als het gaat om nieuwe panden en de invulling daarvan. Wat mist de stad nog? Hoe kunnen we de Spoorzone nog innovatiever maken?". Dit vraagstuk zouden wij graag met jullie jonge talenten onder de loep nemen onder leiding van een architect.

Een aantal leerlingen uit alle leerjaren, zijn drie dagen bij Bank 15 aan de slag gegaan met het vraagstuk van de architect, onder leiding van een architect en experts. Zij hebben gebrainstormd, onderzoek gedaan, ideeën op papier gezet en deze gepresenteerd aan experts, leerlingen en medewerkers van Bank15. Ter voorbereiding van de presentatie hebben ze een workshop gehad over hoe je het beste kan pitchen, waardoor zij ter plekke een flitsende presentatie konden geven. Een fantastisch betekenisvol project, waarbij bedrijfsleven en school op een perfecte manier aan elkaar gekoppeld worden en waarbij leerlingen diverse competenties ontwikkelen.

Voorbeeld 2: Betrek de omgeving

Op het Corlaer College werken ze veel met opdrachten uit 'de echte wereld'. Docenten van het Corlaer doen dit door de omgeving van de school en/of de leerling te betrekken bij opdrachten. Bijvoorbeeld door hiervoor contact te zoeken met bedrijven in de omgeving, zoals met sportverenigingen of met de gemeente. Of door aan leerlingen te vragen wat voor werk hun ouders doen en eventueel direct contact met ouders op te nemen.

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

Voorbeelden:

Laat leerlingen...

- ... een biografie schrijven over een (ouder) persoon die zij kennen;
- ... monumenten in Nijkerk bezoeken en bestuderen;
- ... uit een sloot water en drek scheppen om te bestuderen;
- ... hun eigen zintuigen onderzoeken (met proefjes);
- ... een gedicht schrijven voor het lokale 4-5 mei comité;
- ... een (online) winkel runnen;
- ... een dag meelopen met een wethouder of gemeenteraadslid.

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

4. Ontwerpt betekenisvolle leertaken

Voorbeeld 1: Toeristische folder

Leerlingen in leerjaar 3 van De Nieuwste School krijgen de opdracht van het VVV-kantoor in Tilburg om een toeristische folder te maken van een gebied in Tilburg. De beste folders krijgen daadwerkelijk een plekje op het VVV-kantoor. Diverse vakken werken mee aan deze opdracht: Nederlands, Engels, Humanics en Arts zijn geïntegreerd in deze opdracht. Bij Nederlands ligt de nadruk op actief schrijven, bij Engels ligt de nadruk op spreken (promotiefilmje maken), bij Humanics gaat het om onderzoek van het gebied en bij Arts gaat het om de vormgeving. De leerlingen hebben dus diverse leerdoelen waar zijn tegelijkertijd aan werken met deze betekenisvolle opdracht.

LEERSTRATEGIEËN TOEPASSEN

5. Koppelt het kerncurriculum aan de persoonlijke interesse van de leerling

Voorbeeld 1: De leerlingen kiezen zelf een onderwerp

Organiseer een brainstorm waarin de klas met elkaar nadenkt en ideeën opdoet over mogelijke onderwerpen voor hun opdracht. Wat hierbij kan helpen is om leerlingen van vorige leerjaren te laten vertellen welke opdracht zij kozen. Een tip voor bij een brainstorm: begin groot met onderwerpen die leerlingen persoonlijk interessant vinden, daarna werk je toe naar kleinere en concrete voorbeelden. Uiteindelijk kun je specifieke vragen stellen: wat wil je weten óf wat voor problemen kan je bedenken?

Als docent zorg je voor betekenisvolle opdrachten waarin je de persoonlijke interesses van de leerlingen aanspreekt. Verwondering is noodzakelijk voor de intrinsieke motivatie. Je kunt leerlingen zelf onderwerpen laten aandragen binnen de thema's van het kerncurriculum. Docent Rianne de Groot van De Nieuwste School doet dit door samen met de leerlingen binnen een vastgesteld thema de leerdoelen te bekijken en samen het programma voor die periode samen te stellen.